

Jo ja reciclo... però no sé ben bé perquè

JOAN SALABERT

Cada dia generem més residus. Malgrat que els donem aquest nom, en la major part són recursos molt valuosos que convé no perdre de vista. És important procurar fer pocs residus, prioritzar el consum de materials totalment reciclables i llençar-los de manera que es puguin recuperar.

► Fins fa ben poc posàvem totes les escombraries en un sol cubell i les llençàvem en un sol contenidor. Ara resulta que hem de guardar i llençar per separat el vidre, el paper, la matèria orgànica, els envasos, les piles..., avisar perquè ens vinguin a buscar els trastos vells, fer ús de la deixalleria, i quan anem a comprar, amb carretó o cabàs per estalviar bosses de plàstic, hem de vigilar que els productes siguin ecològics i no estiguin gaire embolicats. Per què, tot això?

RESIDUS PER TOT ARREU

Les deixalles que fem a casa s'anomenen residus **domèstics**. Juntament amb les dels **comerços** i altres establiments formen els residus **municipals** (perquè se n'acaba fent càrrec l'ajuntament). A més hi ha els residus **industrials**, els **agrícoles i ramaders**, els de la **construcció** i els **nuclears**

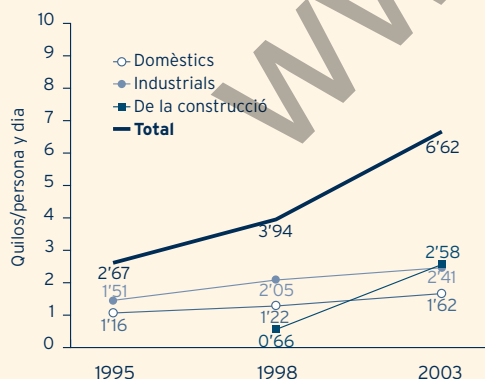
que, com sabem, mereixen una consideració a part pel fet de ser radioactius.

Els residus que poden portar problemes per al medi o per a la salut s'anomenen **especials**. Dintre dels residus domèstics es consideren especials piles i bateries, aparells electrònics, pintures i productes de bricolatge, pesticides, fusta tractada, fluorescents, refrigerants i productes de neteja.

El 2003 es va recuperar el 22'6% dels residus

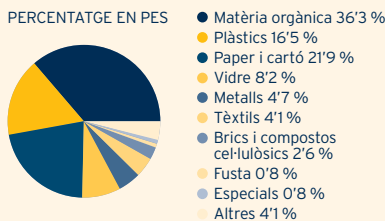
Els residus es poden tractar de diverses maneres, però totes tenen un cost ambiental i econòmic. Una major quantitat de residus implica més cost i més complexitat, per això el primer problema dels residus és la **quantitat**. A la primera gràfica es pot veure que està creixent força.

CADA DIA GENEREM MÉS RESIDUS:

Font: Agència de Residus de Catalunya: *Els Residus a Catalunya, balanç estadístic 2003*, juny 2004. Dades referides a Catalunya. Segons el Pla Nacional Residus Urbans, a nivell estatal el 1996 es varen generar 1'21 quilos per persona i dia.

QUÈ HI HA ALS RESIDUS MUNICIPALS:

Font: Elaboració pròpia a partir de l'estudi de composició dels residus municipals de la província de Barcelona, Ministeri de Medi Ambient, 1998.

ELS RESIDUS SÓN RECURSOS

El que llencem a les escombraries són coses, en principi sense valor, de les que ens volem desprendre. De totes maneres, a voltes ens aturem a mirar un objecte destinat a ser residu i pensem: "això es podria aprofitar". És cert que els residus són **recursos valuosos**?

La segona gràfica mostra de què estan fets els residus municipals. Com es pot veure, els residus són efectivament recursos en la seva major part: la matèria orgànica, el paper i cartó, el vidre i els metalls es poden fer servir de nou com a matèria primera. La major part dels plàstics també es poden reciclar, però el plàstic reciclat no té les qualitats pròpies del plàstic "original" i no es pot destinar als mateixos usos; per això es pot dir que és

menys reciclable. També es poden reciclar parcialment la fusta i els brics (se n'aprofita el cartró). És a dir, de la brossa domèstica **se'n pot aprofitar quasi tot**. Una altra cosa és que es faci.

QUÈ SE'N FA, DELS RESIDUS MUNICIPALS?

A hores d'ara, la major part de les deixalles domèstiques van a parar a un **abocador** o a una **incineradora**. L'any 2003 només s'ha recuperat el 22'6% dels residus, cosa que no deixa de ser tot un avenç: a finals dels anys 90 tot just estàvem al 4%.

Els **abocadors** són com grans reactors químics: les deixalles que s'hi amunteguen es van podrint de manera que es generen sucus (els lixiviats) que es poden escórrer cap al sòl i n'emanen gasos amb alts nivells de contaminants. És per això que per abocar residus s'exigeix que se'n redueixi la capacitat reactiva i contaminant; es pot aconseguir recollint selectivament la brossa orgànica per evitar abocar-la o tractant prèviament les deixalles per procediments mecànics i biològics.

Les **incineradores** redueixen el volum dels residus i en redueixen també la capacitat reactiva, però a canvi concentren la càrrega contaminant en les cendres i els gasos. Necessiten uns bon filtres de partícules per reduir la dispersió al medi de metalls pesants, dioxines i furans i un abocador de residus especials per dipositar- hi les cendres.

Amb aquests tractaments, doncs, **contaminem i desaprofitem recursos**.

QUÈ SE N'HAURIA DE FER?

Es diu, i les lleis ja ho recolzen, que el que s'ha de fer amb els residus és, primer, **reduir-ne** la quantitat i la perillositat, segon **recuperar-los** per **reutilitzar-los** o **reciclar** el que es pugui i, tercer, fer un tractament adequat de la resta. Aquesta jerarquia general, però, té matisos per cada tipus de residu.

Així, en el cas dels **residus orgànics** reciclar és més important que reduir. El reciclatge contribueix a desactivar la reactivitat dels abocadors i permet obtenir compost, un producte molt valuós per a l'agricultura, i en canvi que se'n faci molta quantitat no porta cap problemàtica especial. També, reduir pot ser més important en el cas del **paper** (els arbres són un recurs renovable però sobreexplotat) i els **metalls** (no renovables) que en el del **vidre** (s'obté a partir de sorra, que es considera inexhaurible a escala humana).

ELS ENVASOS D'UN SOL ÚS

Les formes de producció i distribució de productes que s'han anat imposant els darrers anys han provocat que els envasos viatgin llargues distàncies, cosa que en dificulta el retorn i potencia els envasos d'un sol ús i de materials lleugers. Aquesta estratègia de distribució es va dissenyar en un moment en què la gestió dels residus d'envasos no era responsabilitat dels que els posaven en circulació sinó dels ajuntaments, cosa que va constituir una mena de "subvenció pública" a la generació de residus i va propiciar que els envasos i embalatges hagin arribat a ser majoritaris entre els residus domèstics. També han estat la principal causa de l'increment de cost de la recollida i del tractament dels residus municipals.

Per a aquests materials totalment reciclables és fonamental la **recuperació** per tal de minimitzar l'ús de matèries primeres verges i perquè obtenir-los a partir de matèria reciclada consumeix molta menys energia.

QUÈ HI PUC FER JO?

Com que en general generem moltes deixalles, tenim moltes oportunitats per millorar.

- En el moment d'anar a comprar, passem les opcions de compra pel sedàs de mirar de **fer pocs residus**. No comprem objectes de poca qualitat que es faran malbé de seguida, articles d'un sol ús, coses que no sabem ben bé si volem, envasos i embalatges que llençarem tan bon punt arribem a casa...
- Prioritzem els **materials totalment reciclables** per davant dels plàstics i els brics.
- Abans de convertir un objecte en deixalla, assegurem-nos que **no el podem convertir en un recurs valuós** per a nosaltres mateixos. Paper amb una cara en blanc, pots de conserves per guardar-hi coses, bosses de plàstic per a les escombraries, roba i objectes que es poden reparar, trastos que es poden convertir en joguines...
- Busquem productes **sense substàncies problemàtiques**. A la secció central d'aquest número hi ha informació per al cas de les pintures.
- Demanem a l'ajuntament que organitzi una **recollida separada i de qualitat de la brossa orgànica**. Si ja està implantada, col·laborem-hi fermament tot superant amb enginy les petites dificultats domèstiques inicials. Si tenim jardí o hortet podem fer compost a casa.
- Fem ús dels contenidors per a la **recollida selectiva**, no només per facilitar la recuperació de materials sinó també perquè siguin els que els han posat al mercat els que paguin la gestió (si els llencem a la brossa general la paga l'ajuntament).
- Si al municipi no hi ha deixalleria, **demanem** a l'ajuntament on hem de llençar els residus especials.

Els casos en què la reducció és més crucial són els residus **especials**, és clar, els **brics** (estan fets de plàstic, alumini i cartó i només se'n recupera aquest últim) i els **plàstics**. Com hem vist, el plàstic reciclat no té la qualitat del verge, de manera que per molt que en reciclem continuem necessitant matèria primera verge. Aquesta matèria primera resulta ser el petroli, un recurs que, a més de tenir associades diverses i greus problemàtiques mediambientals i socials, s'està exhaurint. En el decurs de les properes dècades hem d'estar pendent de per quina mena de nous o vells materials seran substituïts els plàstics.

Per tot això, alguns **principis** que haurien de regir les **polítiques de residus** són:

- No posar tant esforç en recuperar el plàstic i els brics com en reduir-ne l'ús.
- Potenciar la recollida selectiva de la matèria orgànica per tal de compostar-la.
- Maximitzar la recuperació dels materials totalment reciclables, ja sigui mitjançant la recollida selectiva o, en el cas dels envasos, mitjançant el retorn a la botiga (vegeu la secció *Lligams*, a la p. 28).
- Propiciar una disminució de la presència de substàncies nocives en els objectes en general. ■